[2021] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 433

ਰਸਮਿਤਾ ਬਿਸਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਬਨਾਮ।

ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ

ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ

(2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7549)

ਦਸੰਬਰ 08, 2021

[ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988: ਘਾਤਕ ਹਾਦਸਾ - ਮੁਆਵਜ਼ਾ - 33 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੋਟਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ - ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਤਨਖਾਹ 15,000 ਰੁਪਏ ਸੀ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਗੁਣਕ '16' ਅਪਣਾਇਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਹਿੱਸਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕੁੱਲ 21,60,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ, ਹੋਰ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ 00,000/- /- - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 17,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ - ਕਿਹਾ: ਪੈਨ ਕਾਰਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 33 ਸਾਲ ਸੀ - ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ 33 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 15000 ਰੁਪਏ ਕਮਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ '16' ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਤਨਖਾਹ 1,80,000/- ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ '16' ਦਾ ਗੁਣਾ ਲੈਣਾ 28,80,000/- ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ - ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦਾ 40□ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ, ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 40□ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ 40,32,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ - ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਭਾਵ 10,08,000/- ਰੁਪਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਤਿੰਨ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ - ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਘਾਟੇ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕੁੱਲ ਰਕਮ 30,24,000/- ਰੁਪਏ ਸੀ।

ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988: ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ - ਧਾਰਾ 173 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹਨ - ਤਾਂ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 173 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ 'ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ' ਦੇ ਗਠਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਠਿਤ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ- ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਬੈਂਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ - ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ

1. ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਅਧੀਨ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤਨਖਾਹ 15,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪੈਨ ਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 33 ਸਾਲ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 33 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਣਕ '16' ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦਾ 1/4 ਹਿੱਸਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕੁੱਲ 21,60,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 17,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 33 ਸਾਲ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ '16' ਦੇ ਗੁਣਕ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਸਹੀ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਤਨਖਾਹ 1,80,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੋ '16' ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ 28,80,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 40% ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ 40,32,000/- ਰੁਪਏ ਹੈ। ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਭਾਵ 10,08,000/- ਰੁਪਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਤਿੰਨ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕੁੱਲ ਰਕਮ 30,24,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 9, 10, 11, 13, 14, 15] [437-ਸੀ, ਈ-ਜੀ; 438-ਡੀ; 438-ਜੀ-ਐਚ]

ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2017) 16 ***ਐਸਸੀਸੀ*** *680: [2017] 13* ***ਐਸਸੀਆਰ*** *100 - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ.*

3. ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਾਅਵੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ, ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ 'ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ' ਦੇ ਗਠਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਠਿਤ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 19,20] [439-ਐੱਫ-ਐੱਚ; 440-ਏ, ਸੀ]

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[2017] 13 ਐਸਸੀਆਰ 100 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਰਾ 14

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7549.

2016 ਦੇ ਐਮਏਸੀਏ ਨੰਬਰ 965 ਵਿੱਚ ਕਟਕ ਵਿਖੇ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 07.03.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਰੰਜੈ ਦੂਬੇ, ਗੌਤਮ ਭਾਲੇ, ਕਰੁਣਾਕਰ ਮਹਾਲਿਕ, ਵਕੀਲ।

ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕਾਨਸ਼ ਬੰਸਲ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਗੌਰ, ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਐਮਏਸੀਏ ਦੇ ਕਟਕ ਵਿਖੇ 07.03.2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ

2016 ਦਾ ਨੰਬਰ 965 ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ/ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ 22,60,000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 17,00,000/- ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

3.ਪਹਿਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਬਿਸਵਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਬਾਲਗ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਬਿਸਵਾਲ ਦੀ ਮੌਤ 09.05.2013 ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਇੱਕ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਬਿਸਵਾਲ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ-ਕਮ-ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਤਲਚੇਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ') ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਮਏਸੀ ਨੰਬਰ 46/2013 ਵਾਲੀ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਟਰੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਟਰੱਕ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

4. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 6% ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ 12,90,064/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ 2014 ਦੇ ਐਮਏਸੀਏ ਨੰਬਰ 1134 ਅਤੇ 1169 ਰਾਹੀਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਲ 22,60,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ 2016 ਦੇ ਐਮਏਸੀਏ ਨੰਬਰ 965 ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 7.5% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ 17,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 15,000/- ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 28 ਸਾਲ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 33 ਸਾਲ ਮੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ' 15‘ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੁਣਕ ' 16.' ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਲ ਸਥਾਈ ਨੌਕਰੀ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ **<u>ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।</u>**

(2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 680

6. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

7. ਅਸੀਂ ਬਾਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

8. ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਇਕੋ ਇਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਾਫੀ ਹੈ।

9. ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੈਸਰਜ਼ ਡਿਵਾਈਨ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕੁਸ਼ਾ ਸਮਾਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ -8 ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤਨਖਾਹ 15,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ 15,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ 15,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 15,000/- ਰੁਪਏ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

10. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 28 ਸਾਲ ਸੀ, ਪਰ ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੈਨ ਕਾਰਡ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-7) ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 33 ਸਾਲ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਇਹੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 33 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਣਕ '16' ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦਾ 1/4 ਹਿੱਸਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕੁੱਲ 21,60,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕੁੱਲ 22,60,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

11. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 17,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਪੂਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

22,60,000/- ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟਾ ਕੇ 17,00,000/- ਰੁਪਏ (ਸਤਾਰਾਂ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

12. ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦਾਅਵਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਅਸਲ ਅਦਾਲਤ / ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤੱਥ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸ ਕੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

13. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ 15,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ੩੩ ਸਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ '16' ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਤਨਖਾਹ 1,80,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ '16' ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 28,80,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ।

14. ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ' ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦੇ 40% ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ:

ਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦਾ 40% ਵਾਧਾ ਵਾਰੰਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। 25% ਦਾ ਵਾਧਾ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ 10% ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 50 ਤੋਂ 60 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਗਣਨਾ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਰੀਕਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਪਿਤ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਟੈਕਸ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਮਦਨ।

15. ਇਸ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 40% ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 11,52,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ 40,32,000/- ਰੁਪਏ ਹੈ। ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਭਾਵ 10,08,000/- ਰੁਪਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਖ਼ਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੱਟਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਤਿੰਨ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕੁੱਲ ਰਕਮ 30,24,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ।

16. ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ 1 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਕੁੱਲ 70,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਾਲ 2017 ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ 10% ਵਾਧੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। 16,500/- ਰੁਪਏ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 44,000/- ਰੁਪਏ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

(1)	**ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵੱਲ**	**30,24,000/- ਰੁਪਏ**
(2)	**ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵੱਲ**	**16,500/- ਰੁਪਏ**
(3)	**ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ**	**16,500/- ਰੁਪਏ**
(4)	**ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ**	**44,000/- ਰੁਪਏ**
	ਕੁੱਲ	**31,01,000/- ਰੁਪਏ**

17. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 17,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ 14,01,000/- ਰੁਪਏ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 7.5% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 14,01,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ। ਅਜਿਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 27.02.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

18. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

19. ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਾਅਵੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ, ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ 'ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ' ਦੇ ਗਠਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪੀਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਠਿਤ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20. ਅਜਿਹੇ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਚਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਬੈਂਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਚਿਤ ਨਿਯਮ ਵੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਧਿਰ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਚਿਤ ਰਾਹਤਾਂ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

21. ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਤੁਰੰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

